

Ajuntament de Terrassa

CONJUNT MONUMENTAL / SEGLES IV - XXI

LA SEU D'ÈGARA

ESGLÉSIES DE SANT PERE DE TERRASSA

GUIA

LA SEU D'ÈGARA

ESGLÉSIES DE SANT PERE DE TERRASSA

Museu
de Terrassa

Ho edita:

Ajuntament de Terrassa

Regidoria de Cultura

Museu de Terrassa (carrer dels Gavatxons, 9, 08221-Terrassa)

Preimpresió i impressió:

Prismàtic Arts Gràfiques, SA

Dipòsit legal:

B-36.577/2009

Índex

1	L'emplaçament. Els orígens	05
2	La cristianització	09
3	El Bisbat d'Ègara	13
4	El romànic	25
5	El gòtic	33
6	L'etapa moderna	39
7	El conjunt avui	45

1 L'emplaçament. Els orígens

Aerofotoline. MdT

El conjunt s'aixeca sobre un istme en domini dels torrents de Santa Maria i de Vallparadís. Els primers indicis d'assentament humà es remunten al neolític, cap al tercer mil·lenni abans de la nostra era. Però és cap al segle IV aC quan localitzem un assentament ibèric, del qual es conserven restes d'habitacions, sitges d'emmagatzematge i forns per a la metal·lúrgia. Claudi Ptolomeu, geògraf del segle II aC, cita el topònim d'Egosa, que podria correspondre a aquest poblat ibèric. A partir del segle II aC aquest espai es romanitzarà, i assolirà la municipalitat amb l'emperador Flavi Vespasià, *Municipium Flauium Egara*. D'aquest període romà es conserven també restes d'elements decoratius, així com de sitges, pous, dipòsits i altres estructures de caràcter industrial, i també d'un atri-impluvi d'una *domus* (o casa romana) que formarà part de la residència del bisbe durant el període episcopal.

Període ibèric i romà (segles V aC - III dC)
Segons M.G. Garcia, A. Moro i F. Tuset

Capçaleres de les tres esglésies de Sant Pere, c. 1878.
Adrià Torija. MdT

Pedestal dedicat a l'emperador Antoni Pius.
Municipi Flavi d'Ègara.
Arxiu Mas

Església de Santa Maria i la Canongia, 1917.
Arxiu Mas

Atri-impluvi.
MdT

Àmfora ibèrica localitzada a l'interior d'una sitja.
MdT

Vista general de restes d'època romana: sitges i murs.
MdT

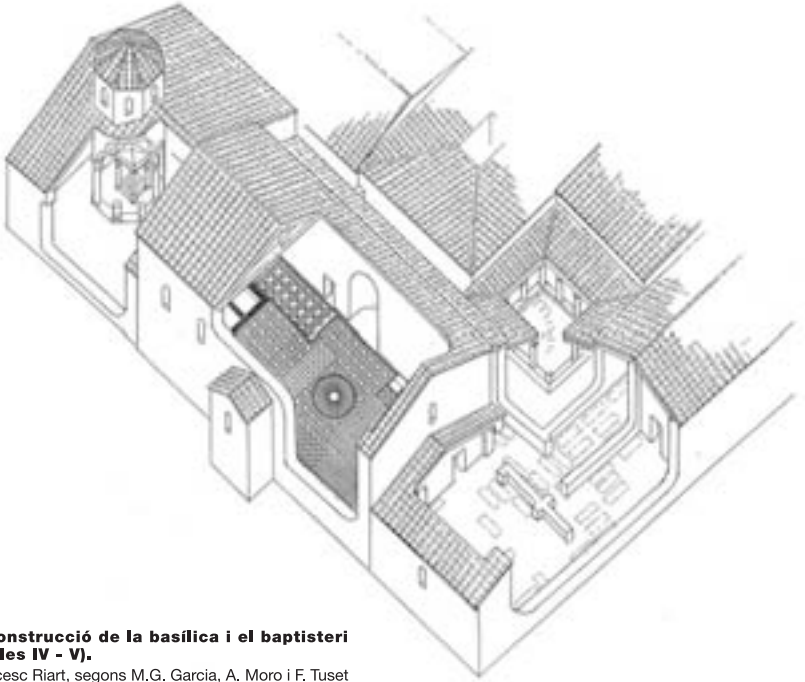

Relleu d'època romana. Sàtir.
MdT

Fragment de bol de ceràmica amb inscripció ibèrica, TALS KUBILOS.
MdT

2 La cristianització

Reconstrucció de la basílica i el baptisteri (segles IV - V).

Francesc Riart, segons M.G. Garcia, A. Moro i F. Tuset

Les construccions cristianes de finals del segle IV configuren un complex d'edificacions de les quals destaquen una basílica d'una sola nau amb absis semicircular i dues capelles funeràries laterals. Presenta un paviment de mosaic amb motius geomètrics i figuratius característics de la iconografia cristiana, com els peixos i la balena. Destaca la presència d'una lauda sepulcral, també de mosaic, dedicada a *Securus*. Darrere l'absis trobem el baptisteri amb la piscina quadrada central i delimitada per un temple de columnes que configura una planta octogonal. Als peus i al sud de l'església, diverses estances destinades a ús funerari i zona de residència, amb un atri-impluvi. En una fase final, es construirà un nou baptisteri que serà reformat en època episcopal.

**Piscina baptismal
(segles IV - V).**

BadiaCasanova. Ajuntament de Terrassa

**Primers enterraments cristians.
Restes de coberta i caixa
de tègules (segle IV).**

MdT

Llàntia de vidre (segle V).

Teresa Llordés

Reconstrucció virtual del baptisme.

Dualmultimedia

Detall del mosaic de la basilica.
MdT

Detall del mosaic de la basilica.
MdT

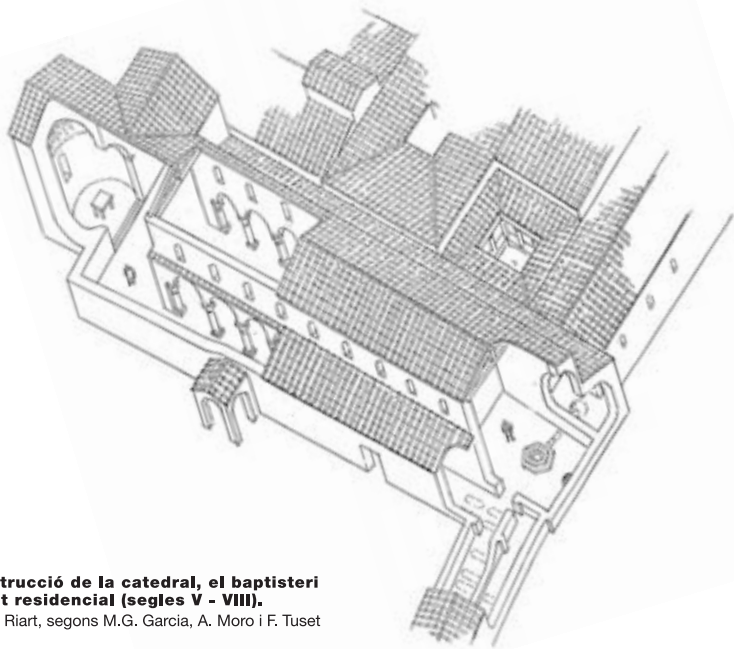

Lauda sepulcral dedicada a Securus.
MdT

**Lauda sepulcral amb el motiu dels paons
(segona meitat del segle V).**
ECRA S.L.

3 El Bisbat d'Ègara

Reconstrucció de la catedral, el baptisteri i l'àmbit residencial (segles V - VIII).

Francesc Riart, segons M.G. Garcia, A. Moro i F. Tuset

Amb la creació del Bisbat d'Ègara a partir de l'any 450 es projectarà el gran complex episcopal que s'acabarà de construir cap a mitjan segle VI. Aquests edificis episcopals es configuren entorn d'un gran pati central, amb un pou d'aigua i una zona de cementiri. El componen la catedral de tres naus, Santa Maria, amb columnes i amb el baptisteri als peus de l'edifici; l'església funerària de Sant Miquel; l'església parroquial de tres naus, Sant Pere, amb un àmbit cementiri a la façana sud, i la zona residencial del bisbe. L'accés principal al conjunt episcopal es realitzava mitjançant un corredor funeràri que tancava el costat oest del conjunt episcopal.

Amb les invasions musulmanes a partir de l'any 714, l'estructura dels bisbats es desmembrà, i malgrat la restauració d'aquests al segle IX per part dels carolingis a la Marca Hispànica, el nostre Bisbat d'Ègara no es va tornar a aixecar. Tot i així, l'activitat religiosa va continuar, com demostra l'existència d'una nova tipologia d'enterraments, amb fosses antropomorfes.

Conjunt episcopal d'Ògara (segles V - VIII)
Segons M.G. Garcia, A. Moro i F. Tuset

**Reconstrucció virtual del
conjunt episcopal d'Egara (segles V - VIII).**

Segons M.G. García, A. Moro i F. Tuset
Dualmultimedia

Absis de Santa Maria.
MdT

Piscina baptismal.
MdT

Finestra del baptisteri.
MdT

Façana oest del baptisteri.
MdT

Detall de les pintures de l'absis de Santa Maria.
BadiaCasanova. Ajuntament de Terrassa

Dibuix de les pintures de l'absis de Santa Maria.
TRACER, Restauración y Conservación,
IPCE (Instituto del Patrimonio Cultural de España)

Edifici funerari de Sant Miquel.
MdT

Interior de Sant Miquel.
BadiaCasanova. MdT

Detall de les pintures de l'absis de Sant Miquel.
ARCOR. Restauració Pintura SL

Pintures de l'absis de Sant Miquel.
BadiaCasanova. MdT

Columnata i cúpula de Sant Miquel.
Badia Casanova. MdT

Capitell.
MdT

Capitell.
MdT

Interior de Sant Miquel. Cripta.
BadiaCasanova. MdT

Tombes localitzades al corredor nord de l'edifici funerari de Sant Miquel.
BadiaCasanova. MdT

Absis de Sant Pere.
Badia Casanova. Ajuntament de Terrassa

Interior de l'absis de Sant Pere.
BadiaCasanova. Ajuntament de Terrassa

4 El romànic

**Església romànica
de Santa Maria.**
MdT

La consagració de l'església romànica de Santa Maria, el primer de gener de l'any 1112, i la construcció de la nau romànica de Sant Pere, l'església parroquial, durant el segle XII, testimonien la nova transformació del conjunt religiós, amb un ús parroquial (Sant Pere) i monàstic (Santa Maria).

A l'església de Santa Maria, el nou transsepte i la nova nau s'adossen a l'antic absis, i en el creuer s'hi construeix un cimbori central sobre el qual es disposa el campanar, a l'exterior. La decoració exterior de l'edifici segueix les normes llombardes: faixes i arcuacions cegues. Al sud de l'església, es construirà un claustre i les dependències relacionades amb el priorat agustinià, així com altres edificacions destinades a la sagrera.

L'església de Sant Pere presenta una nau única afegida a la capçalera episcopal, amb un curt transsepte. La façana de la porta d'entrada és decorada amb una cornisa on s'observen permòdols amb cares esculpides i mènsules amb relleus al·legòrics, animals fantàstics i temes vegetals.

D'estil romànic són les pintures murals de la fornícula del transsepte sud de Santa Maria, dedicades al martiri de sant Tomàs Becket, arquebisbe de Canterbury.

Període medieval (segles IX - XIII)
Segons M.G. Garcia, A. Moro i F. Tuset

Campanar de l'església de Santa Maria.

MdT

Claustre de l'església de Santa Maria.

MdT

Interior de l'església de Sant Pere.
BadiaCasanova. Ajuntament de Terrassa

Església romànica de Sant Pere.
BadiaCasanova. Ajuntament de Terrassa

Església de Sant Pere. Cornisa esculpida.
BadiaCasanova. Ajuntament de Terrassa

Església de Sant Pere. Porta i finestra.
BadiaCasanova. Ajuntament de Terrassa

Interior de l'església de Santa Maria.
Badia Casanova. Ajuntament de Terrassa

**Pintura mural dedicada
al martiri de sant Tomàs Becket
(segles XII - XIII).**
BadiaCasanova. Ajuntament de Terrassa

**Creu processional
(segles XII - XIII).**

Teresa Llordés

Làpida de Pere de Toudell, 1248.

Teresa Llordés

Capitell del campanar de Santa Maria.

MdT

5 El gòtic

Església de Sant Pere.
Pintura mural (segle XIV).
BadiaCasanova. Ajuntament de Terrassa

Del període gòtic més primerenc, es conserven les pintures murals de l'absis de Santa Maria, avui dia arrencades, i les del mur nord de Sant Pere, així com una imatge de talla de fusta de la Mare de Déu. El que destaca realment, però, són el retaule major de Sant Pere (1411), de Lluís Borrassà; el retaule de Sant Miquel, de Jaume Cirera i Guillem Talarn, i el retaule dels sants Cosme i Damià, de Jaume Huguet, contractat l'any 1460.

Retaule de l'altar major de Sant Pere. *Sant Pere in cathedra com a primer Papa.* Lluís Borrassà, 1411.

Teresa Llordés. MdT

Retaule de l'altar major de Sant Pere. *Vocació de sant Pere.* Lluís Borrassà, 1411.

Teresa Llordés. MdT

Retaule de l'altar major de Sant Pere. Calvari.
Lluís Borrassà, 1411.
Teresa Llordés. MdT

Retaule de l'altar major de Sant Pere.
Crucifixió de sant Pere. Lluís Borrassà, 1411.
Teresa Llordés. MdT

Retaule de Sant Miquel.
Jaume Cirera i Guillem Talarn, 1450.
Carles Aymerich. MdT

Retaule dels sants Abdó i Senén, i els sants metges Cosme i Damià.
Jaume Huguet, 1460-1461.

Carles Aymerich, MdT

6 L'etapa moderna

De l'època moderna, ens han arribat el retaule major de Santa Maria i el de la Mare de Déu del Roser, que originàriament havia estat situat al transsepte nord de la mateixa església. També cal destacar l'arquitectura del retaule barroc i la mateixa capella de Sant Valentí, adossada al nord de l'església de Sant Pere, així com altres talles i taules de retaules avui dia desaparegudes.

Del segle XX són la capella de la Mare de Déu de Montserrat i la capella del Sagrament de Ricard Marlet, a l'església de Sant Pere, i la font de Sant Nebridi, amb mosaics de Santiago Padrós del 1950.

Retaule major de Santa Maria. L'Epifania.
Baptista Parma i Joan Basi, 1611-1612.

Teresa Llordés. MdT

Retaule major de Santa Maria. Sant Ruf.
Baptista Parma i Joan Basi, 1611-1612.

Teresa Llordés. MdT

Retaule de la Mare de Déu del Roser. Presentació del Nen Jesús al Temple (final del segle XVI).

Teresa Llordés. MdT

Retaule de la Mare de Déu del Roser. La Pentecosta (final del segle XVI).

Teresa Llordés. MdT

**Retaule major de
Sant Pere.
Mare de Déu de la
Concepció.
Nicolau Traver, 1781-1782.
Teresa Llordés. MdT**

**Retaule major de Sant Pere.
Nicolau Traver, 1781-1782.
Adrià Torija. MdT**

Retaula barroc. Capella de Sant Valentí.

Teresa Llordés

Capella del Sagrament.
Decoració de Ricard Marlet, 1948.
Teresa Llordés

7 El conjunt avui

Capçaleres de les tres esglésies des del torrent de Santa Maria un cop acabats els treballs de J. Puig i Cadafalch, 1929.

Arxiu SPA. Diputació de Barcelona

L'activitat restauradora del conjunt es va iniciar a finals del segle XIX a l'entorn de l'edifici de Sant Pere, i a principis del segle XX es va estendre per tot el recinte per part de Josep Puig i Cadafalch.

Recentment i després de la restauració del conjunt monumental impulsada pel desenvolupament del Pla Director (1998), es presenta una museografia que senyala tots els elements arqueològics, arquitectònics i artístics del monument, però sobretot la seva etapa més important, la seu episcopal d'Ègara entre els segles V i VIII.

Vista aèria de les esglésies de Sant Pere, c. 1990.
TAVISA-J. Todó. *Enciclopèdia Catalana*.

Vista aèria actual de les esglésies de Sant Pere.
Aerofotoline. MdT

Interior de Santa Maria.
Badia Casanova

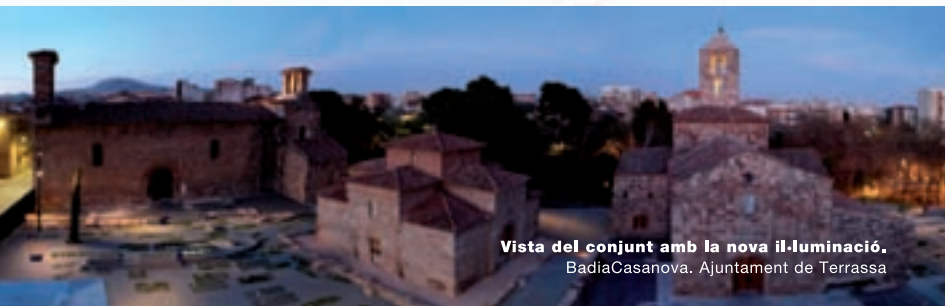
Interior de la Rectoria.
MdT

Recinte amb la nova pavimentació.
MdT

Recinte amb la nova pavimentació.
MdT

Vista del conjunt amb la nova il·luminació.
BadiaCasanova. Ajuntament de Terrassa

Recinte amb la nova pavimentació.
MdT

Parc de Vallparadís

- Període ibèric i romà (s. V aC-III dC)
- Primeres estructures cristianes (s. IV)
- Conjunt episcopal d'Ègara (s. IV-VIII)
- Període medieval (s. IX-XIII)
- Períodes posteriors (s. XIV-XXI)

Carrer de la Rectoria

ENTRADA

Plaça del Rector Horns

Carrer de Josep Rigol i Fornaguera

LA SEU D'ÈGARA

EGLÉSIES DE SANT PERE DE TERRASSA
PLAÇA RECTOR HOMS, S/N - 08222 TERRASSA

WWW.SEUDEGARA.CAT

Amb el patrocini de:

Museu de Terrassa

- 1 Castell Cartoixa de Vallparadis
- 2 LA SEU D'ÈGARA Esglésies de Sant Pere de Terrassa
- 3 Casa Alegre de Sagrera
- 4 Torre del Palau i Centre d'Interpretació de la Vila Medieval de Terrassa
- 5 Claustre del convent de Sant Francesc

Horaris:

de dimarts a dissabte,
de 10 a 13.30 h i de 16 a 19 h,
diumenge, d'11 a 14 h,
dilluns i festius tancat

www.terrassa.cat/museu

010 / 93 783 37 02